

Advies van BAPN met betrekking tot de wetsvoorstellen betreffende het betalingsuitstel voor de aflossing van consumentenkredieten

Inleiding

Heel wat gezinnen voelen de gevolgen van de COVID-19-crisis direct in hun portefeuille. Velen hebben tijdelijk of definitief hun job verloren of zijn ziek geworden. Naast het verlies aan inkomsten zien we terzelfdertijd dat de uitgaven stijgen. De prijzen in de supermarkten zijn gestegen, de huismerken zijn vaak uitverkocht, veel voedselbanken hebben hun deuren moeten sluiten en mensen verbruiken meer energie, internet en telefonie. Voor velen zullen ook de gezondheidskosten stijgen en ook ouders wiens kinderen op school een gratis maaltijd kregen, maken nu extra kosten. Dit is vooral voelbaar voor mensen die het reeds voor de crisis met een laag inkomen moesten stellen. In normale tijden konden ze nog een beroep op hun informeel netwerk of op lokale sociale initiatieven om het einde van de maand enigszins te kunnen halen, maar ook dit valt nu weg. Mensen in armoede beschikken niet over de nodige financiële reserve om een moeilijke periode als deze te kunnen overbruggen. De recentste cijfers van de EU-SILC-enquête tonen aan dat maar liefst 25.3% van de bevolking geen spaargeld heeft voor onverwachte uitgaven. We vangen daarnaast signalen op van uitkeringen die laat of slechts gedeeltelijk worden uitbetaald en van nieuwe aanvragen die zeer lang aanslepen.

Al deze elementen leiden er onomkomelijk toe dat de schuldenproblematiek, die reeds heel wat gezinnen in ons land trof, stevig zal groeien. De huidige regering nam alvast enkele goede maatregelen om gezinnen te beschermen tegen het risico om niet tijdig hun rekeningen te kunnen betalen. Zo is er een betalingsuitstel voor het hypothecair krediet, zijn gerechtelijke uithuiszettingen voorlopig verboden en wordt er geen gas, water of elektriciteit meer afgesloten. Voor mensen die hun consumentenkrediet niet meer kunnen aflossen is echter nog geen regeling getroffen. Het uitwerken van een dergelijke regeling is niet enkel noodzakelijk maar ook dringend.

Mensen in armoede hebben vaak tegen wil en dank een consumentenkrediet lopen. Door een gebrek aan spaargeld, moeten deze kwetsbare consumenten zich noodgedwongen richten tot een dergelijk krediet wanneer de wasmachine, mobiele telefoon of auto het begeeft. Omdat ze de dagelijkse kosten niet meer de baas kunnen, vragen sommigen een (extra) lening aan om een schuld of de dagdagelijkse facturen te kunnen betalen, met alle gevolgen van dien. Het consumentenkrediet is daarnaast alomtegenwoordig. Mensen worden geconfronteerd met agressieve en soms leugenachtige reclame-strategieën die hen proberen te overtuigen om nu te kopen en later te betalen. Kwetsbare consumenten worden soms zelfs actief aangespoord om een (extra) kredietlijn te openen.

In februari dit jaar hadden maar liefst 5 339 237 personen ten minste één openstaand consumentenkrediet¹. Wanneer ze gedurende twee maanden hun aflossing niet kunnen respecteren zullen ze in gebreke worden gesteld en krijgen ze nog dertig dagen de tijd om het achterstallige bedrag te vereffenen. Anders wordt het krediet opgezegd en dit heeft grote gevolgen. Rekeningen worden geblokkeerd, er kan beslag gelegd worden op het loon en de consument wordt opgenomen in het negatieve bestand van de Centrale voor krediet aan particulieren. Aangezien midden maart de COVID-maatregelen van kracht gingen, verwachten we dat zeer binnenkort de eerste ingebrekestellingen bij de mensen in de bus zullen vallen. Dringende actie is dus vereist.

---

¹ Cijfers van de NBB voor februari 2020

Mensen met betalingsproblemen hebben momenteel weinig uitwegen. In normale omstandigheden kunnen ze terecht bij het vredegericht om uitstel tot betaling te vragen, maar deze zijn momenteel gesloten. We zien dat sommige financiële actoren hier handig op inspelen door consumenten een nieuw krediet, met vaak hoge interesten, aan te bieden. Het spreekt voor zich dat dit mensen nog dieper in de problemen zal brengen.

We zijn daarom zeer tevreden dat verschillende parlementsleden zich hebben geëngageerd om een wetsvoorstel uit te werken dat een betalingsuitstel voor het consumentenkrediet mogelijk maakt. Met veel aandacht hebben we beide voorstellen bestudeerd en we geven hieronder onze analyse. We hopen dat er nu snel een wet mag volgen, met voldoende aandacht voor de meest kwetsbare consumenten.

Analyse van de beide wetsvoorstellen:

De kosten van het betalingsuitstel

In beide voorstellen worden er terecht geen nalatigheidsinteresten, boetes of dossierkosten aangerekend. In het voorstel CD&V zullen alle consumenten, ook de meest kwetsbare de debet interesten op het uitstaande kapitaal voor de periode van het betalingsuitstel achteraf wel nog moeten betalen. We moeten ten alle tijden vermijden dat oplossingen van vandaag leiden tot problemen van morgen. Veel kwetsbare gezinnen zullen niet in staat zijn een hogere mensualiteit af te lossen of een extra som op te hoesten wanneer de afbetaling van hun krediet ten einde loopt. In het voorstel CD&V is het ook niet duidelijk wie bepaalt of deze interesten verspreid of éénmalig betaald moeten worden. Deze keuze moet volgens ons altijd bij de consument liggen.

Het voorstel PS/sp.a beschermt kwetsbare gezinnen tegen deze interesten. Een gezin met een netto-inkomen onder 1.700 euro wordt hiervan vrijgesteld. Per minderjarig gezinslid wordt deze som verhoogd met 300 euro. Dit bedrag is na aftrek van de lasten voor consumentenkredieten en het hypotheckrediet voor de hoofdverblijfplaats. We verwelkomen deze maatregel, maar vragen dat ook de huurlasten in rekening gebracht kunnen worden. Voor veel kwetsbare gezinnen, zeker voor diegenen die zich moeten richten tot de private huurmarkt betekenen deze lasten een grote hap uit het gezinsbudget.

Duurtijd van het betalingsuitstel

In het wetsvoorstel PS/sp.a kan tot 1 september 2020 een aanvraag tot uitstel ingediend worden. De aanvraag mag betrekking hebben op de bedragen van de sinds 1 maart 2020 onbetaald gebleven aflossingen en op de latere aflossingen, tot 31 oktober 2020. Dit voorstel geeft consumenten dus maximaal 8 maanden uitstel tot betaling. In het wetsvoorstel CD&V kan een aanvraag ingediend worden tussen 1 april en 30 juni en dit voor een maximale periode van drie maanden.

Een betalingsuitstel van slechts 3 maanden lijkt ons veel te kort. We kunnen nu reeds voorzien dat de maatregelen veel langer zullen aanhouden dan 30 juli en dat de impact van deze crisis bij heel wat kwetsbare consumenten nog lang voelbaar zal zijn. We pleiten daarom voor een lange aanvraagtermijn, zoals in het voorstel PS/sp.a. We weten dat kwetsbare consumenten het vaak moeilijk hebben om een dergelijke aanvraag in te dienen. Heel wat sociale diensten zijn momenteel gesloten, waardoor deze mensen niet meer kunnen rekenen op de nodige ondersteuning. Een lange aanvraagperiode kan dit al gedeeltelijk opvangen.

Wie komt in aanmerking?

Heel wat van de recent ingevoerde maatregelen om de COVID-crisis het hoofd te bieden, zijn erop gericht geen extra armoede te creëren. Dit zijn natuurlijk zeer noodzakelijke maatregelen. We mogen echter niet vergeten dat mensen die het reeds voor de gezondheids crisis moeilijk hadden, nu extra hard getroffen worden en dat zij nu meer dan ooit nood hebben aan ondersteunende maatregelen. Het is dus noodzakelijk dat ook voor hen een betalingsuitstel voor hun consumentenkrediet mogelijk is.

In het voorstel PS/sp.a komen consumenten in aanmerking voor een betalingsuitstel wanneer ze inkomensverlies lijden door:

- tijdelijke of volledige werkloosheid;
- ziekte door COVID-19;
- het sluiten van een handelszaak;
- overgangsmatregelen.

We pleiten ervoor dat deze overgangsmatregelen breed genoeg worden geïnterpreteerd. Het feit dat kwetsbare gezinnen hun kosten momenteel zien stijgen of dat ze hun uitkering laattijdig ontvangen zijn elementen die zeker ook in rekening moeten worden gebracht. Ook werknemers met een atypisch contract of zij die werken in de informele economie moeten toegang krijgen tot het betalingsuitstel.

In het CD&V-voorstel hebben enkel tijdelijk of technisch werklozen en zelfstandigen die hun beroepsactiviteit hebben moeten stopzetten recht op een betalingsuitstel. Dit is een veel te strikte omschrijving die op het terrein kwetsbare consumenten zal uitsluiten.

In het CD&V-voorstel moet één van de kredietnemers inkomensverlies kunnen aantonen. Het PS/sp.a-voorstel geeft ook betalingsuitstel wanneer de partner van de kredietnemer zijn/haar inkomen zag dalen. Dit sluit dichter aan bij de realiteit. In tegenstelling tot het hypothecair krediet is er voor het consumentenkrediet meestal maar één kredietnemer. Toch draagt vaak gans het gezin de lasten van het krediet. We stellen bovendien voor om het woord gezinslid te gebruiken in plaats van partner.

Enkel consumenten die nog geen betalingsachterstand hadden op 01/03/2020 komen in aanmerking voor een betalingsuitstel in het voorstel CD&V. Het voorstel PS/sp.a sluit deze consumenten niet uit. Ze krijgen wel enkel uitstel van betaling voor achterstanden opgebouwd na 1 maart 2020. Het voorstel CD&V sluit met deze voorwaarde de meest precare gezinnen uit, namelijk consumenten die het reeds voor de crisis moeilijk hadden om de eindjes aan mekaar te knopen en nu volledig kopje onder gaan. We vragen dan ook dat niet de consumenten worden uitgesloten maar wel de achterstallige betalingen, zoals voorgesteld in het voorstel PS/sp.a.

Welke kredieten komen in aanmerking?

Het PS/sp.a-voorstel heeft betrekking op alle consumentenkredieten. In het voorstel CD&V komen kredietopeningen niet in aanmerking voor een betalingsuitstel. Dit is volgens ons onterecht aangezien de meeste consumentenkredieten kredietopeningen zijn² en vaak net door de meest kwetsbare consumenten worden gebruikt. Wel voorziet het CD&V-voorstel een speciale regeling voor kredietopeningen waarvan de nulstellingstermijn valt in de periode tussen 1 april en 30 juni 2020. Consumenten kunnen deze termijn uitstellen met 3 maanden. Het uitstellen van de nulstellingstermijn is een uiterst belangrijk element en moet zeker mee in het finale voorstel worden opgenomen, al vinden we ook hier de periode van 3 maanden te kort.

Een ander belangrijk punt binnen het voorstel CD&V is dat ook een regeling wordt uitgewerkt voor hypothecaire kredieten met roerende bestemming.

Enkel kredieten met een maandelijkse aflossing hoger dan 100 euro komen in het CD&V-voorstel in aanmerking voor een betalingsuitstel. Deze voorwaarde zal opnieuw heel wat kwetsbare gezinnen uitsluiten. We vragen daarom om geen minimale mensualiteit in de wet op te nemen. Voor mensen in armoede is 100 euro ook een enorm grote som. Veel mensen moeten wekelijks zien rond te komen met een budget ver onder dit bedrag.

Verplichtingen van de kredietgever

Het voorstel CD&V legt weinig verplichtingen op aan de kredietgever. Zij *kunnen* consumenten een betalingsuitstel verlenen maar lijken hiertoe niet verplicht. In het wetsvoorstel PS/sp.a is die verplichting wel

---

² https://www.nbb.be/doc/cr/ccp/publications/bro_cpkstat2019n_23012020.pdf

duidelijk aanwezig eens de kredietnemer aan de wettelijke voorwaarden voldoet. Het spreekt voor zich dat het betalingsuitstel niet mag verglijden tot een individuele gunstmaatregel verleend door de kredietverstrekker.

We weten dat kwetsbare consumenten vaak niet weten waar ze recht op hebben of onvoldoende de procedures kennen om hun rechten te bekomen. Een sterk punt in het wetsvoorstel van de PS/sp.a is dan ook dat kredietgevers proactief consumenten moeten informeren over een mogelijk betalingsuitstel wanneer ze een aflossingsachterstand oplopen. Ook moeten ze de consument informeren over de te volgen stappen en deze moeten eenvoudig gehouden worden. Kredietverstrekkers moeten ook rekening houden met de digitale kloof. Dergelijke maatregelen zijn noodzakelijk om de take-up bij net die kwetsbare groepen hoog te houden.

Veel consumenten hebben gelijktijdig met het afsluiten van een consumentenkrediet een verzekering afgesloten ter dekking van baanverlies. Een dergelijke verzekering is facultatief maar we weten dat sommige kredietverstrekkers deze aanbieden zonder de consument hierover actief te informeren. Het is dus niet verwonderlijk dat uit recent onderzoek is gebleken dat deze verzekeringen slechts zeer uitzonderlijk tussenkomen³. We vinden het daarom een goede maatregel dat in het voorstel PS / sp.a de kredietgever die een aanvraag tot betalingsuitstel krijgt als gevolg van baanverlies, op eigen initiatief de consument met een dergelijke verzekering moet informeren en zich vervolgens tot de verzekeraar moet richten om de schadevergoeding te verkrijgen.

Registratie in de Centrale voor kredieten aan particulieren

Beide wetsvoorstellen stellen dat wanneer het betalingsuitstel wordt toegekend, de betalingsachterstand niet mag leiden tot een negatief bestand bij de Centrale voor kredieten aan particulieren. Dit is voor ons een belangrijke maatregel.

Conclusie

We zijn in de eerste plaats tevreden dat er momenteel twee wetsontwerpen op tafel liggen die een betalingsuitstel voor het consumentenkrediet mogelijk maken. Het is echter enorm belangrijk dat ook de meest kwetsbare consumenten hierop beroep kunnen doen. We hopen daarom dat er snel een wet mag volgen die voldoende rekening houdt met de noden van mensen in armoede.

---

³ <https://www.fsma.be/fr/news/enquete-sur-les-assurances-de-solde-restant-du-proposees-dans-le-cadre-de-credits-la>